

Wyrok z dnia 7 listopada 1997 r.

II UKN 310/97

W sytuacji, gdy wnioskodawca nie spełnia warunków do przyznania prawa do emerytury lub renty na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw, Dz.U. Nr 104, poz. 450 ze zm.), a okoliczności sprawy wskazują, że warunki do nabycia świadczenia spełniał przed dniem 15 listopada 1991 r., rozstrzygnięcie sądu powinno uwzględniać treść art. 26 ust. 2 tej ustawy.

Przewodniczący SSN: Roman Kuczyński, Sędziowie SN: Jerzy Kuźniar, Maria Tyszel (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 7 listopada 1997 r. sprawy z wniosku Marzeny B. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w K. o rentę inwalidzką, na skutek kasacji Rzecznika Praw Obywatelskich [...] od wyroku Sądu Apelacyjnego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krakowie z dnia 27 stycznia 1997 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok oraz poprzedzający go wyrok Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Kielcach z dnia 12 czerwca 1996 r. [...] i sprawę przekazał temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

U z a s a d n i e

Oddział ZUS w K., Inspektorat w S.K., decyzją z dnia 11 marca 1996 r., odmówił Marzenie B. prawa do renty inwalidzkiej, ponieważ nie spełniła ona warunków określonych w art. 32 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 267 ze zm.), zwanej dalej ustawą o z.e.p. W wyniku badania lekarskiego Obwodowa Komisja Lekarska ds. Inwalidztwa i Zatrudnienia zaliczyła wnioskodawczynię do drugiej grupy inwalidzkiej uznając, że inwalidztwo to istnieje od marca 1993 r. Organ rentowy uznał więc, że wnioskodawczyni, urodzona 2 kwietnia 1961 r., winna udokumentować, zgodnie z art. 33 ustawy

o z.e.p., co najmniej 5 lat pracy w dziesięcioleciu przed zgłoszeniem wniosku, tj. w okresie od 30 marca 1983 r. do 31 marca 1993 r. Warunku tego wnioskodawczyni nie spełniła, gdyż udokumentowała tylko 2 lata, 9 m-cy i 11 dni okresów składkowych oraz 11 m-cy, 4 dni okresów nieskładkowych, ponieważ okresy nieskładkowe nie mogą przekraczać 1/3 okresu składkowego.

Od decyzji tej wnioskodawczyni wniosła odwołanie do Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Kielcach, w którym wносиła o uznanie, że inwalidztwo jej istnieje od 1981 r. i przyznanie renty inwalidzkiej.

Sąd Wojewódzki, po przeprowadzeniu postępowania dowodowego, w szczególności dowodu z opinii biegłych lekarzy okulisty i laryngologa, ustalił, że stwierdzone przez biegłych schorzenia powodują inwalidztwo drugiej grupy od marca 1993 r. oraz że wnioskodawczyni od 1990 r. była inwalidką III grupy, w związku z czym wyrokiem z dnia 12 czerwca 1996 r. [...] zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał wnioskodawczyni prawo do renty inwalidzkiej według drugiej grupy od dnia 31 października 1995 r., tj. trzy miesiące wstecz od złożenia wniosku o rentę.

W rewizji do Sądu Apelacyjnego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krakowie wnioskodawczyni wniosła o przyznanie renty inwalidzkiej od wcześniejszego okresu niż przyjął Sąd Wojewódzki, ponieważ inwalidztwo jej istnieje od 1981 r. Ponadto podniosła, że pierwszy wniosek o przyznanie renty inwalidzkiej zgłosiła w marcu 1993 r. i organ rentowy wówczas, bez przeprowadzenia badania lekarskiego, odmówił jej prawa do renty inwalidzkiej z uwagi na małą ilość lat pracy.

Również organ rentowy wniósł rewizję zarzucając wyrokowi naruszenie prawa materialnego, ponieważ inwalidztwo wnioskodawczyni III grupy powstało w 1990 r. w czasie korzystania przez nią z urlopu bezpłatnego oraz po upływie 18 m-cy od ustania zatrudnienia i okresu równorzędnego z okresem zatrudnienia w związku z czym, zdaniem Oddziału, nie spełnia ona warunków do przyznania renty inwalidzkiej określonych w art. 32 ustawy o z.e.p.

Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krakowie wyrokiem z dnia 27 stycznia 1997 r. [...] zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie wnioskodawczyni Marzeny B. od decyzji ZUS Oddziału w K. z dnia 11 marca 1996 r. W uzasadnieniu wyroku Sąd stwierdził, że rewizja organu rentowego jest uzasadniona, ponieważ Sąd Wojewódzki całkowicie przeoczył fakt, że w okresie 10 lat przed powstaniem inwalidztwa III grupy w 1990 r., wnioskodawczyni przepracowała tylko kilkanaście miesięcy, a od 9 maja 1984 r. do 31 grudnia 1990 r. przebywała przez

ponad 6 lat na urlopie wychowawczym. Powstanie inwalidztwa w tym okresie, który nie jest okresem składkowym, nie daje prawa do renty inwalidzkiej, podobnie jak tytułu do renty nie daje przepracowanie przez wnioskodawczynię niespełna 3 lat przed powstaniem inwalidztwa II grupy w marcu 1993 r. Sąd Apelacyjny stwierdził, że istotnie Sąd I instancji naruszył art. 32 i następne przepisy ustawy z 14 grudnia 1982 r. o z.e.p., bowiem wnioskodawczyni nie wykazała stosownych okresów zatrudnienia, a więc nie wykazała tytułu do renty inwalidzkiej.

Od tego wyroku kasację złożył Rzecznik Praw Obywatelskich i zarzucając zaskarżonemu wyrokowi: 1) naruszenie prawa materialnego - art. 26 ust. 2 ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 104, poz. 450 ze zm.) oraz art. 32 i 33 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o z.e.p. poprzez błędną ich wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, 2) naruszenie przepisów postępowania - art. 233 § 1 i art. 378 § 2 (in fine) KPC, mających istotny wpływ na wynik sprawy, wniósł o jego uchylenie oraz o uchylenie poprzedzającego go wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Kielcach z dnia 12 czerwca 1996 r. [...] i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi.

Rozpoznając sprawę w granicach kasacji Sąd Najwyższy uwzględnił, co następuje:

Słusznie podniesiono w kasacji, że Sąd Apelacyjny rozpatrując rewizję stron nie zakwestionował prawidłowości ustalenia przez Sąd Wojewódzki daty powstania inwalidztwa III grupy u wnioskodawczyni, a mianowicie, że inwalidztwo to powstało od 1990 r., wobec czego był obowiązany wziąć pod uwagę przepis art. 26 ust. 2 ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent....(Dz.U. Nr 104, poz. 450 ze zm.), zwanej dalej ustawą o rewaloryzacji, dodany przez art. 1 pkt 1 lit. b ustawy z dnia 2 grudnia 1993 r. o zmianie ustawy o rewaloryzacji emerytur i rent... (Dz. U. Nr 127, poz. 583). W myśl tego przepisu do osób, które do dnia wejścia w życie ustawy (15 listopada 1991 r.) nie zgłosiły wniosku o emeryturę lub rentę, mimo że spełniły łącznie warunki do nabycia prawa do tych świadczeń - stosuje się przepisy dotyczące warunków nabycia prawa do emerytury lub renty.

Skoro więc inwalidztwo wnioskodawczyni powstało przed 15 listopada 1991 r., to Sąd Apelacyjny obowiązany był ustalić, czy wnioskodawczyni spełnia wymogi

do uzyskania renty inwalidzkiej na warunkach obowiązujących przed 15 listopada 1991 r., przewidzianych w przepisach art. 32 i 33 ustawy o z.e.p. Na podstawie art. 32 ustawy o z.e.p. renta inwalidzka przysługuje pracownikowi, który jest inwalidą, ma wymagany okres zatrudnienia, a inwalidztwo jego powstało w czasie zatrudnienia lub w okresie równorzędnym z okresem zatrudnienia albo nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania tych okresów. Przepis art. 33 ust. 1 pkt 4 ustawy o z.e.p. przewiduje natomiast, że warunek posiadania wymaganego okresu zatrudnienia, w myśl art. 32 pkt 2 uważa się za spełniony, gdy pracownik osiągnął okres zatrudnienia wynoszący łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczalnymi do okresów zatrudnienia co najmniej 4 lata - jeżeli inwalidztwo powstało w wieku powyżej 25 do 30 lat.

Wnioskodawczyni, urodzona 2 kwietnia 1961 r., w dacie powstania inwalidztwa III grupy, tj. 31 grudnia 1990 r., miała 29 lat w związku z czym, zgodnie z art. 33 ust. 1 pkt 4, dla nabycia prawa do renty inwalidzkiej musiała udowodnić, że w dniu 31 grudnia 1990 r. miała co najmniej 4 lata zatrudnienia łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczalnymi do okresów zatrudnienia.

Okres urlopu wychowawczego, zgodnie z art. 11 ust. 2 pkt 11 ustawy o z.e.p. obowiązującym do 15 listopada 1991 r., jest okresem równorzędnym z okresem zatrudnienia w wymiarze nie dłuższym jednak niż 6 lat, który przy ustalaniu prawa do renty lub emerytury liczony jest w całości (odmiennie od obecnie obowiązujących przepisów ustawy).

Tak więc, zgodnie z przytoczonymi przepisami, powstanie inwalidztwa w okresie urlopu wychowawczego lub w ciągu 18 m-cy od jego ustania rodzi prawo do renty inwalidzkiej, jeśli był spełniony warunek posiadanego okresu zatrudnienia, do którego zaliczano okres urlopu wychowawczego w wymiarze nie dłuższym niż 6 lat. Błędne jest stanowisko Sądu Apelacyjnego, że powstanie inwalidztwa w okresie urlopu wychowawczego nie rodzi prawa do renty inwalidzkiej w świetle przepisów ustawy o rewaloryzacji, ponieważ nie jest to okres składkowy.

Jak stwierdził Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 30 października 1996 r., II URN 37/96 (OSNAPiUS 1997 nr 10 poz. 171) warunki przewidziane w art. 32 ustawy o z.e.p. do przyznania renty inwalidzkiej co do wymaganego okresu zatrudnienia i powstania inwalidztwa w czasie zatrudnienia lub w okresie równorzędnym z okresem zatrudnienia albo nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania tych okresów oceniane na podstawie ustawy o rewaloryzacji emerytur i rent uważa się za spełnione, jeżeli pracownik udowodni określoną liczbę lat okresów składkowych albo

okresów składkowych uzupełnionych okresami nieskładkowymi w rozmiarze nie przekraczającym jednej trzeciej uwzględnionych okresów składkowych (art. 6 ust. 1 pkt 1 i 2 oraz art. 4 ust. 2 ustawy o rewaloryzacji). Natomiast na podstawie art. 6 ust. 2 ustawy o rewaloryzacji warunek powstania inwalidztwa będzie spełniony, jeżeli inwalidztwo powstało również w okresach nieskładkowych wymienionych w art. 4 ust. 1 pkt 2-5, pkt 6 lit. a i pkt 7 albo nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania tych okresów. Wymieniony pkt 6 lit. a obejmuje okresy urlopu wychowawczego.

W tym stanie sprawy zarzuty kasacyjne, że zaskarżony wyrok Sądu Apelacyjnego narusza wyżej wskazane przepisy prawa materialnego przez błędną ich wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, a także powołane w kasacji przepisy postępowania, których naruszenie miało istotny wpływ na wynik sprawy, Sąd Najwyższy uznał za uzasadnione.

Sąd Najwyższy podziela też stanowisko zawarte w uzasadnieniu kasacji, że wyrok Sądu Apelacyjnego ponadto narusza w istotny sposób przepis art. 328 § 2 KPC, co także miało istotny wpływ na wynik sprawy i z mocy przepisu art. 393¹³ § 1 KPC orzekł jak w sentencji wyroku.

=====